

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja . . . 10— K pol leta . . . 5— " četrta leta . . . 2:50 " posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštne 15 K.

Za oznanila je plačati od enostopne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h " " " dvakrat . . . 12 " " " " trikrat . . . 10 " za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravišтво Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Taktika naše obrambe.

(Socialno-politiška študija o naših stanovskih razmerah).

Dasi ima naše stanovsko obrambno delo dokaj uspehov in se naša stanovska zavest lepo zbuja ter naše organizacije popolnoma naravno trdno razvijajo in izpopolnjujejo, vendar se ne moremo zadovoljiti še s sedanjimi uspehi; mi hočemo več v notranjosti in vnanjosti. Govorili bomo popolnoma odkrito! Ne strašimo se razpravljati pred javnostjo tudi o svojih hibah v kljub temu, da bo naš kulturni in politični nasprotnik izkušal izrabiti te podatke v svoje strankarsko-politiške namene. Naše vrste so očističene, naša notranjost je postala tem trdnjša in krepkejša, ker mora že vsak posameznik tvoriti v teh časih trdnega bojnika za resnico in pravico in nam ne bo več vlačiti parasitov, to je nepotrebnega balasta s seboj. Nič nas ne sme strašiti pred odločnim nastopom, nič nas ne sme spraviti z naše radikalne poti.

Radikalizem ne pardonira lastnim napakam, jih ne prikriva samemu sebi in se tudi ne boji pogledati najgloblje v lastni jaz, čeprav bi se mu imel odkriti pri raziskavanju lastne bodočnosti — lastni pogin. Stavimo vsi tako in kmalu bomo videli, kdo ima pravico eksistence! Pač nima vsakdo poguma, da bi si ogledal svojo dušo v zrcalu.

Vendar zrimo v stanovsko bodočnost s pesimizmom in realizmom v očeh in naj nas ne strašijo očitki naših nasprotnikov, da nimamo idealizma in da smo materialistični stan. Naš šolski idealizem nas je dovajal tudi v socialni in politični idealizem, da je naš stan izgubljal ravno zaradi tega ono moč in veljavo, ki jo potrebuje za svoje močno in uspešno delo. Naš politični in socialni idealizem nas je uvajal v lastni egoizem, namesto v socializem in tako v egoistični materializem, namesto v stanovski materializem, ki najde v socialnem razrednem boju za obstanek edini opravičila.

Zlo, ki ga je rodilo to dejstvo, so bile naše avtoritete in njih posledica, da se je vse učiteljstvo zanašalo le na njih moč, veljavo in delo (v stanovskih zadevah), samo je pa z nemo resignacijo zrl v njih delo, jih oboževalo in le od njih pričakovalo svoje bodočnosti in rešitve. Ni se zavedalo, da v vsakem posamezniku leži bodočnost celote in le s posameznikom je močna celota! Čas avtoritet je deloma minul in rodilo se je spoznanje, da si vsakdo sam lahko pridobi z voljo delom, in značajnostjo ugled, upoštevanje in veljavo in je to tudi vsakega posameznika dolžnost, da si to izkuša pridobiti v prid stanu. Edina avtoriteta nam bode stan, ki ga hočemo privedi do upoštevanja in veljave in to le če se bomo zavedali stanovskega demokratizma, da vsakdo žrtvuje svoje delo in veljavo stanu, da tako dvignemo ugled celokupnega stanu (in ne le posameznikov kot osebnosti brez ozira na stan) in se na ta način dvigne tudi ugled posameznika — **kot učitelja**; vse to je pa le plod splošne socialno-stanovske zavesti.

Vsakogar izmed nas naj preveva socialna zavest, da so nam voditelji sicer neobhodno potrebni v svrhu skupnega postopanja, taktike in discipline, da pa so ti voditelji le tedaj močni, če je dovolj močna socialna zavest posameznika, da je njih delo le tedaj uspešno,

če je točno delo posameznika in če tudi posameznik sredoči svoje delo v korist stanu. Kratko povedano: konec mora postati onemu zanašanju drug na drugega, zanašanju na voditelje, da se tako naše stanovsko delo še bolj pospeši in pokrepi. Nihče naj ne podcenjuje svojih sposobnosti in zaveda naj se vsak posameznik, da je **vsakdo** poklican braniti ugled in čast stanu! Kdor zasledi nevarnost, ki preči stanu, ali napad na stan, je njega dolžnost, da brani stan in se ne boji žrtve.

Drugo načelo, ki ga bomo morali sami izvesti v naših vrstah, je: ne glejmo na število, ker mi ne potrebujemo števila! Mi ne potrebujemo moči števila in ne glasov, ker mi nismo politična stranka, temveč strokovna organizacija, kulturno-narodna stranka, ki hoče in zahteva moči in **zavesti posameznikov** za proizvodnjo programa podrobnega dela v narodu. In bolje je, da nas je manj in ti močni, zavedni, točni in sposobni v delu, kakor da bi se tvorili s praznim balastom in bi zaradi tega nam bilo delo ovirano, ker so paraziti coklje naših stanovskih koles. Delo je naša rešitev, to je naša moč, a ne le delo naših voditeljev, temveč delo posameznikov, ki so voditelji postavili.

Ne zahtevamo novih žrtv, ker učiteljstvo že itak ogromni kvantum žrtvuje; ne bomo zopet apelirali na nove stvari, temveč mi moramo le dosedanje urediti, mi moramo racionalno pričeti gospodariti z našim požrtvovanjem in delom, da ne bomo zaradi nesistematičnosti in nepremišljenosti zapravljali svojega dela stanu v škodo. Hočemo reči: mi moramo najprej koncentrirati svojo požrtvovalnost in delo v stanu, morajo nam biti stanovske koristi in potrebe prve, ker le potem bomo lahko stopali kot močna stanovska socialna skupina v javnost, in smo svoje moči in delo dali javnosti, stanovske zadeve — ne službenih — pa opravljali le mimogrede — površno. In to danes dobro obhvatimo, ko nam javnost absorbira vse boljše moči, sami pa zaostajamo in si na ta način ubijamo stanovsko moč. Pač se nam bo očitil separatizem, toda kdor pozna položaj in sedanjo dobo, ta nam bo pritrdil, da smo upravičeni zahtevati, da posvetimo za sedaj vse svoje moči stanovski okrepitvi. Sto in stokrat je potreba to ponavljati in sto in stokrat naj se sedaj pri nas v društvih o tem razpravlja.

Apatičnosti, ki jo v tem stanu premnogokrat opažamo, niso le krive nenormalne politične razmere, ni le kriv naš gmotni položaj, temveč je mnogo krivo to, da se sami odtujujemo stanu, ki mu pripadamo, tudi izven šole. Samopomoč, ki je klila v naših vrstah nekoč tako bujno, se je pričela opuščati, in to je rana našega stanovskega telesa. Tekmovali so nekoč naši, sedaj že osiveli prvoborniki, kdo bo več storil za stan in v korist stanu in uspehi so se očitno kazali, ker so vsa podjetja, ki jih ima danes učiteljstvo njih trudapolno delo. Danes se je pa pričelo nadaljevanje tega dela omalovaževati, ni se skrbelo, da se to delo poživlja od časa do časa. Ni še prišel čas, ko bo lahko učiteljstvo od vsega tega uživalo, ker sedaj smo še v dobi dela in bomo še nekaj časa morali delati, preden naša podjetja dozore.

Ni nam namen govoriti, kako mi lastno gospodarsko osamosvojitev in korist žrtvujemo

splošni gospodarski koristi in kako nestanovsko o postopamo v gospodarstvu. Tudi ni naš namen danes razpravljati, kako nestanovsko postopamo mi z duševnim proizvodnjem pri naših listih, ker smo se o tem namenili pozneje govoriti.

Danes naj veljajo le splošna načela stanovske osamosvojitve — obrambe.

Več ofenzive! To naj ne bo le geslo našega naroda, temveč tudi geslo našega stanu! Mi smo vse preponižni in prepohevni s svojimi stanovskimi zahtevami. Naši nasprotniki si prilaščajo naših pravic in si prisvajajo nadvlado nad nami. Velika krivda temu leži v nas samih, da skoro sami izročamo svoje pravice nasprotnikom, ker se le branimo in opravičujemo, namesto da bi zahtevali svojih pravic! Očitajo in predbacivajo nam oni razne krivične očitke, namesto da bi mi njim očitali njih grehe. Več ofenzive! Le kdor odkriva in napada napake in nedoslednosti drugih, bo premagoval, oni pa, ki se le brani, bo oškodovan. Naša dosedanja stanovska politika, da smo se le branili in odgovarjali na očitanja, nas vodi za sedanji čas do neuspehov in je ta taktika za današnjo dobo že zastarela, ker mi smo že višje razviti. Če se bomo vedno le branili, ne pridemo naprej.

Mi moramo imeti v očeh vedno bodočnost, ki si jo želimo, moramo tako postopati in delati in ne se ozirati le na hipne momente. Z razvojem naših organizacij se izpopolnjujemo in se vzgojujemo. Naše zahteve torej, ki jih danes stavljamo na učiteljstvo, so, da vsi pričnemo delati v prid obrambe našega stanu in si vsak v svojem okraju pričnemo sistematično delati pozicije v prid našemu stanu. Kar je javne gnilobe, to je potreba iztrebiti javno, saj so nam na razpolago v tem oziru vsi demokratski napredni listi, a moramo v prvi vrsti tudi tu uveljavljati svoje stanovsko časopisje. Drugo, čemur moramo odpomoči, je naša napaka, ki nam je postala v zadnjem času še tipična, da so nam koristi vsake stvari in vsakogar prej nego skupne stanovske koristi. Tako se je ukoreninilo že v nas, da agitiramo in podpiramo vsa strankarska podjetja prej, nego svoja lastna podjetja in se nam še zdi skoraj nekorektno, če v kaki družbi zinemo par besedi v prid našim stanovskim podjetjem in zadevam. Zalibog, to je resnica, ki ogromno škoduje celoti. In ravnotako se je že ukoreninilo v nas, da ofenzivo nasproti nasprotnikom opravičujemo, sebi jo pa celo zamerimo.

To so dejstva, ki se jim lahko odpomore le, če se bo vsak posameznik ravnal po skupnih načelih. Zato bomo raziskovali in odkrivali rane našega stanovskega telesa, ker prvo je, da se zavedamo vseh svojih slabosti.

Pozor na mladino!

Dognano je, da človeštvo vedno boljbolj propada tako telesno kakor tudi duševno. Za ta prežalostni pojav se navajajo razni vzroki, od katerih je najhujši alkohol.

Zato se je poizkušalo in se še vedno poizkuša najbolj v severnih državah Evrope in deloma v severni Ameriki že nad 50 let zaježiti nezmerno pitje žganja, kar se je posrečilo v nekaterih krajih skoraj popolnoma.

V naši Avstriji se je pa začelo delovati proti temu zlu dejanski komaj pred 10 leti in približno v istem času tudi med Slovenci in šele v zadnjem šolskem letu se je učiteljstvo zaradi deželnošolskega naročila začelo pomaleem bolj zanimati za to plemenito delovanje.

V zadnji številki svojega lista milo toži nemški Peerz, kako pokvarjeno je nemško ljudstvo v naših Alpah, ker nosijo skoraj vsi moški za pasom steklenico, napolnjeno z jerušem (slabim žganjem). In ali ni enako z našimi obmejnimi Slovenci? Ali vas, predragi narodni učitelji, bivajoči na obmejnem teritoriju, ne boli enako ali še bolj srce, ko gledate, kako naš rod vedno bolj gine in izginja v nemškem morju, in sicer mnogokrat zaradi premnoge alkohola? Nikakor pa nočem reči, da je pijančevanje doma le v obmejnih krajih, le preveč ga je posebno v sredini naše Slovenije. Gotovo nočemo opazovati tega počasnega gibanja, temveč vsi krepko na plemenito delo, da vsaj našo ljubo šolsko mladino rešimo propada! Zato le na krov k skupnemu delovanju vsi vzgojevalci za duševni in telesni blagor naše nade, našega bodočega naroda! Geslo vseh naj bo odslej: „Na mladino se vrzimo!“ — kakor opravičeno kliče naš edini abstinentni mesečnik „Zlata doba“. Vsaka šola naj se naroči nanjo, kakor je bilo že omenjeno v „Učit. Tov.“

Letos je pa še posebe prav ugodna prilika za protialkoholno delovanje tudi v vinskih krajih, zakaj vina bo jako malo in ga zato ne bodo mogli več toliko piti kakor v ravnokar preteklih dveh letih. K tej nepriliki dotičnih kmetovalcev je pritisnila pa še tako splošna in grozna draginja, kakršna še nikoli ne, zaradi česar se bodo omejili mnogi v marsikateri reči, žal, da ne toliko v pijači; zato pa jih pridobimo mi s pametnim nagovarjanjem. Tako delujmo zunaj šole od mladeniča do mladeniča, kakor tudi v šoli z našo ljubo mladino. Trdo bo sicer to delo, saj je še svet zlasti med Slovenci skoraj cela ledina, ali enkrat je treba začeti. Ne zabimo, da je naš narod majhen; zato nam mora biti pri sreč vsakateri tudi najmanjši, da ga pridobimo najprej za abstinenco in pozneje za pametno treznost, ker le trezen narod se bo ohranil in bo delal ne samo mehkužnih pesmic, temveč tudi kaj pametnega zlasti na gospodarskem polju.

Pomnimo pa, da postane trezen narod le potom popolne abstinence. Imenujmo zato pogostokrat nesrečne Indijance, ki jih je ugonobila le „gorča voda“, zakaj enako se lahko tudi z nami zgodi, ako še o pravem času ne krenemo na pot treznosti.

Dalje premislimo takoj v prvih letošnjih domačih učiteljskih konferencah, kaj primerneje naj se ukrene za vsakateri šolski okoliš. Da bo treba resne besede najprej starem izpregovoriti, je samoobsebi umljivo; zato privedimo roditeljske sestanke, pri katerih naj govori oni, ki je že kaj proučeval protialkoholno delo, pa naj si bo učitelj, nadučitelj, učiteljica, duhovnik, zdravnik ali sploh kateri inteligentnik. Pri teh sestankih poučimo starše, kako nespametno in škodljivo je dajati šibkim otrokom žganja in vina. V živih barvah jim naslikajmo, kako slabo učin-

kuje to uživanje alkohola na ves otrokov organizem. Pri rokah imejmo Weichselbaumovo sliko in še nekatere druge slike, ki bodo izšle morda že v tem šolskem letu, in ki nam bodo predočevale žalostne posledice pijančevanja. Na te poslednje opozarjam zato, da lahko napoveste za ta izdelek — morda nekako 20 K — pri šolskem proračunu, ki se mora sestaviti že v tem mesecu.

Na šol. mladino pa vplivajmo pri raznih predmetih, kar je že vse bilo omenjeno v „U. T.“ 20. maja t. l.

Potrebna je za višje razrede in ponavlj. šole posebna knjiga, v katero vpisujemo popolne abstinentne in one, ki obljubo prelomijo, v kolikih slučajih itd. Taka knjiga nam bo dobro došla za morebitno statistiko v prihodnjem letu, n. pr. pri okraj. učit. konferencah, kjer se bo ta tema obravnavala najgotoveje splošno. Opozarjam pri tem, da se mora vršiti izpraševanje in obljubovanje brez vsakršne sile; zakaj le na ta način bodo podatki resnični. Potrebni bodo ti podatki tudi za protialkoholni kongres, ki se bo vršil najbrže v Gradcu.

Nekateri abstinenti želijo in mislijo, da bi bilo prav, če se onim, ki so obljubili popolno zdržnost in svojo obljubo tudi izpolnili, da primerna p o d o b i c a. Taka se lahko nabavi pri g. uredniku „Zlate dobe“. Naroči naj jih kakih 50 do 100 kraj. šol. svet potom kateheta ter jih naj tudi ta izroči, ker predočujejo nekaj „nabožnega“. Morda bodo te podobe v vzpodbudo otrokom-abstinentom, vendar naj jih ne prejmejo pri obljubi, temveč po izpraševanju, n. pr. po Božiču itd.

Najboljše sredstvo za pridobitev mladih abstinentov je pa na vsak način lastni zgled, to je sami moramo biti popolnoma zdržni ali vsaj trezni. Ker se pa — kakor sem že prej omenil — treznost pridobi le potom abstinence, zato bi priporočal mnogim, da se plemeniti stvari žrtvujejo. Jaz se sicer nisem žrtvoval temu plemenitemu činu, vendar sem se premagal pri najhujših okolščinah. Pri nas na Krasu je namreč — kakor znano — le malo studencev ter sploh malo vode. O suši nam zmanjka še ta mala množina. Da sem se zdržal, sem moral naravnost žejo trpeti, seveda je bilo to jako hudo o poletnem času, ali zdaj se približuje hladna jesen in še mrzlejša zima; zato upam, da se vendar kateri odloči izmed naših vrlih učiteljev, vsaj čez hladni čas zdržati se vsakršnega alkohola plemeniti stvari na ljubo? Ako se kateri nameni za to, se naj blagovoli javiti pri podpisaneu po dopisnici. Ssrčnim veseljem ga hočem sprejeti v svoj krog. Da bi jih bilo le mnogo!

Ako bi pa bili vsi, tedaj bi v prihodnje gotovo ne čitali take grozne statistike, kakršno sem čital pred nekaj meseci, da je bilo namreč na neki slovenski enorazrednici od 57 učencev — 52 žganjarjev!

Pri premišljevanju za blagor naše ljube šolske mladine pa ne smemo prezreti drugega sovražnika, in to je t o b a k. Nekateri zdravniki celo trdijo, da je ta še hujši škodljivec šolarjem kot vino in tem pritrdim tudi jaz v sledečem slučaju.

Mladi učitelji imajo veliko veselja do kajenja cigaret. Če je le par minut odmora, hitro na hodnik, da si tam zapalijo neobhodno potrebno svačico. Z res zavirljivim užitkom vdihavajo diseči tobak vase. Kar pozvoni in hitro zopet nazaj v šolsko sobo! V naglici pa kadilec pozabi na nevarnost in vrže še goreči kosček cigarete na tla. — Pouk se prične. — Kmalu na to pristopica iz šolske sobe učenec. Na tleh zapazi cigaretni ogorek. Ha, misli si, kako bi mi pristojalo, če bi tudi jaz parkrat potegnil. Pristopi, vzame cigareto in tiho odhiti na stranišče. Tako se dogaja večkrat. Otroci se navadijo in kadijo šele po odmoru na stranišču. Kadar pa ni dobiti ničesar v šoli, gredo ti mladi šolarji na ceste, izprehajališča in drugam, da si poiščejo ostanke smedk. S tem si ne kvarijo le svoje krvi, ampak mnogokrat si nalezajo tudi prav ostudne bolezni.

Zato pozor, pozor na vse strani, da ohranimo našo ljubo šolsko mladino zdravo ter jo takšno ob sklepu šolskega obiskovanja oddamo zopet staršem ne — še več, da jo toliko okrepimo, da se bo mogla lahko s svojo trdno voljo ubraniti vsega zla, ki ji preti na vsakdanji človeški poti! Na delo tedaj, ker resnobni so dnevi!

Rudolf Horvat, nadučitelj, Zagorje na Notranjskem.

Nekateri naročniki niso pošiljali naročnine direktno na upravništvo, zato se je prav lahko primeril posamezen slučaj, da se le ta ni pravočasno vpisala tudi v knjigo naročnikov, za kar pa ni mogel in ne more biti odgovoren vsakočasni upravnik. V interesu naročnikov samih je torej, da se pošilja vedno le na upravništvo lista.

Upravništvo.

Deželni šolski svet in telovadba šolskih otrok pri sokolskih tel. društvih.

Znano je, da je deželni šolski svet prepovedal šoloobiskujočim otrokom telovadbo pri sokolskih društvih. Proti tej prepovedi pa je pripuščen rekurz na ministrstvo, ki ima odločilno moč, to se pravi, šolski otroci smejo tako dolgo telovaditi pri sokolskih društvih, dokler vloženi rekurz po ministrstvu ni rešen. Pozivamo torej slovenske starše, naj brez skrbi, kakor doslej, vpišejo svoje otroke za telovadbo pri sokolskih društvih.

Enako prepoved kakor sokolska društva je dobilo tudi „Žensko telovadno društvo“ v Ljubljani. Proti tej prepovedi je vložilo društvo po svojem zastopniku dr. A. Kokalju tole pritožbo, ki jo priobčujemo v celoti, ker lahko služi kot vzorec za pritožbe drugim društvom.

Pritožba slove tako-le:

Zoper tuoblastni razpis z dne 30. julija 1910, št. 4952, ki se mi je dne 19. avgusta 1910 vročil z odlokom magistrata deželnega stolnega mesta ljubljanskega z dne 6. avgusta 1910, št. 24.271, vložim pravočasno pritožbo na visoko c. kr. ministrstvo za bogočastje in nauk. S tuoblastnim razpisom z dne 30. julija 1910, št. 4952, preklicalo se je meni s tuoblastnim razpisom z dne 4. svečana 1901, št. 145, izdano dovoljenje, da smem poučevati v telovadbi učenke javnih in zasebnih ljudskih šol v Ljubljani. Ta preklic se mi pa zdi ne utemeljen tako de facto, kakor tudi de lege. Uživala sem 9 in pol leta ono dovoljenje, katero se je sedaj preklicalo in sem ves ta čas poučevala v telovadbi učenke javnih in zasebnih ljudskih šol v Ljubljani, ne da bi poklicane šolske oblasti le enkrat prišle v položaj izpodbijati se nad mojim poučevanjem v telovadbi ali grajati način poučevanja. Nasprotno se je celo dogodilo, da so se priznani pedagogi izrekli pohvalno o mojem poučevanju v telovadbi, ker so bili z uspehi moje telovadbe nadvse zadovoljni, in sicer tako v telesnem, kakor tudi v duševnem oziru. V telesnem oziru radi tega, ker so se šolske učenke vsled telovadbe, katero sem jim nudil, znatno in vsestransko okrepile na svojem telesu; v duševnem oziru pa radi tega, ker je telovadba, katere so bili deležni pri meni, skrajno blagodejno vplivala na njih značaj in pojmovanje ter jim oboje bistrilo in krepilo. Telovadba šolskih učenk se je pri meni utesnjevala edino na telovadne prostore, ne da bi katerikrat te prostore prekoračile, ker nisem pustila šolskih otrok nastopiti niti pri eni mojih javnih produkcij, pri katerih so nastopale zgolj odrasle telovadke. Tu sem strogo pazila na to, da ni nikdar pri nas na Kranjskem zelo razvito politično gibanje valovalo v vrsto mojih telovadk in še manj med moje šolske učenke. Vsled tega prepričana trdim, da ni bil de facto podan prav noben razlog, da bi se preklicalo s tuoblastnim razpisom od 4. svečana 1901, št. 145, izdano mi dovoljenje. Moja pritožba je torej tudi raz to stališče utemeljena. Še bolj je pa upravičena de lege.

Moderno naziranje o odgoji šolskega naraščaja, brez razlike spola, se bistveno razlikuje od onega naziranja, katero je veljalo o odgoji šolskih otrok še pred malo desetletji.

Pred desetletji se je polagalo namreč pri odgoji vso važnost le na razvitje duha, dočim se je šibko telo šolske mladine popolnoma zanemarjalo.

Vplivu anglo-saškega plemena, ki si je izbral za vzor stare Špartance, gre zahvala, da se je naziranje o odgoji šolskih otrok korenito izpremenilo in da se je obrnila pozornost tudi na šibka telesa šolskih otrok in na njihov telesni razvoj, katerega se je posebej pri nas v Avstriji poprej absolutno zanemarjalo.

Temu modernemu naziranju se imamo zahvaliti za intenzivno gojenje onih mladinskih iger v naših srednjih šolah, katerim je namen, da okrepé telo onim mladim državljanom, ki

bodo po dovršenih naukih zasedli inteligenci pridržana mesta.

To moderno naziranje je pa prodrlo tudi med širše kroge in se ravna po večno resničnem izreku: „Mens sana in corpore sano“ razširilo tudi na polje ljudske šole, koder se je tudi začelo intenzivno gojiti telovadbo in s tem že v nežni mladosti krepiti telesni razvoj ljudsko-šolske mladine obojega spola.

To moderno naziranje so pa podpirali razen odličnih pedagogov posebno še zdravniki-strokovnjaki, ki so najbolj in v prvi vrsti znali ceniti vrednost telovadbe in pa njene blagodejne učinke na telo in dušo naših šolskih učencev in učenk.

Temu modernemu naziranju se je pa pridružila tudi naša najvišja šolska oblast v Avstriji, ki je vedno in povsod poudarjala važnost telovadbe za učečo se mladino na ljudskih in srednjih šolah in ki je tudi že izdala neštevilo ukazov, stremečih za tem, da se uvede na ljudskih in srednjih šolah čimbolj intenzivno gojenje blagodejne telovadbe.

De lege se torej telovadbi šolske mladine ne more nič očitati in ugovarjati.

Ugovarjati se pa tudi ne sme gojenju telovadbe pri ljudsko-šolskih učenkah tedaj, če je poučevanje zaupano zasebnemu društvu.

Ne smemo si namreč prikrivati, da vzlic zgoraj omenjenemu in ugodnemu stališču naše najvišje šolske oblasti nasproti telovadbi ljudsko-šolskih učencev in učenk in na to merečim ukazom le-ta telovadba še nikakor ni na oni stopnji, na kateri bi jo radi videli vsi moderni pedagogi, vsi zdravniki-strokovnjaki in vsi pravi in odkriti prijatelji ljudsko-šolske mladine.

Žalibog pogrešamo še danes na ljudskih šolah udobnih, modernih in popolnih telovadnic in ravnotako tudi telovadno-tehnično dovolj izobraženih učnihmoči.

Vsled tega se nahaja telovadba na ljudskih šolah pravzaprav še v povojih, kar velja posebno še za dekliško ljudsko šolo, v prvi vrsti za one v kronovini Kranjski.

Vsled tega je pa gotovo skrajno zagrašeno raz pedagogično stališče in v očitno kvar zdravemu telesnemu razvoju ženske ljudsko-šolske mladine, ako se dela težava onim zasebnim društvom, ki hočejo roko ob roki s šolskimi oblastmi izpolniti ta vrzel in zasebnim trudom dati ženski ljudsko-šolski mladini priliko, da si pod primernim in natančnim nadzorstvom in pod vodstvom tehnično naobraženih učiteljic okrepi svoje telo.

Vsled tega bi se nikdar ne smelo delati takim zasebnim društvom s takimi preklicji, kakor je s tem izpodbijani preklic, neprilik in težav, temveč bi se nasprotno morala taka zasebna društva celo z vsemi dopustnimi sredstvi podpirati v njihovem plemenitem stremljenju.

iz vseh teh razlogov in ker mi je znano, da vlada pri naši najvišji šolski oblasti moderno naziranje o potrebi telovadbe pri ljudsko-šolski mladini, pa tudi trdno upam, da se bo le-tam ugodilo moji vsestransko utemeljeni pritožbi.“

* * *

Tozadevno je izdal c. kr. deželni šolski svet na šolska vodstva tudi svoj „normale“, ki je pa precej konfuzno sestavljen. Normale nosi datum 30. julija t. l. in št. 4952. Pomemben v tem odloku je razpis ministrstva za uk in bogočastje z dne 15. aprila 1909, št. 23.926 ex 1908, ki bi ga deželni šolski svet najraje utajil in ga le s par frazami takorekoč zavrača. Zanimivo je, da se deželni šolski svet zanima le za „Sokola“ in „Orla“, „Turnverein“ pa pušča popolnoma iz vidka. Seveda, tu bo zopet dvojna mera! — „Slovenca“ pa zaradi tozadevnih denunciacij pozivljemo, da navede pri svojih denunciacijah imena onih otrok, ki so se v telovadnici pri „Sokolu“ pohujševali, ker če bo sl. dež. šol. svet na podlagi teh pavšalnih denunciacij radi tega proti komu postopal — bo to postavolomstvo.

Srednješolski vestnik.

** Imenovanje na srednjih šolah. Profesor državne gimnazije v Kranju Josip Bučar je imenovan za profesorja na II. drž. gimnaziji v Ljubljani. — Prof. dr. Franc Šturm je premeščen z državne realke na Dunaju na državno realko v Ljubljani. — Prof. dr. Fr. Ilešič je imenovan na II. drž. gimnazijo v Ljubljani. Z njim izgubi učiteljstvo vrlega vzgojitelja naraščaja in zagovornika pravične vzgoje učiteljstva na ljubljanskem učiteljskem kongresu.

* Po „Slovenskem Narodu“.

ljšču. Z našega stališča moramo ta korak obžalovati, a vendar je vsakdo samemu sebi najbližji. Zelim pa, da bi dr. Ilešič še nadalje ohranil ljudskošolskemu učiteljstvu iste simpatije, ki nam jih je dosedaj izkazoval.

** Minister za uk in bogočastje je pooblastil vse deželne šolske oblasti, da smejo učiteljem in učiteljicam na srednjih šolah podeliti dovoljenje za udeležbo na visokošolskih ferialnih tečajih v Solnogradu, pod pogojem, da se ne ovira redni pouk na zavodih, kjer so dotične učiteljske moči nastavljene. Ti ferialni kurzi trajajo od 1. do 15. septembra.

** Hrvaški jezik na čeških gimnazijah. S prihodnjim šolskim letom se uvede po čeških gimnazijah hrvaščina kot neobvezen predmet. Čehi so uvideli tako potrebo, ker hočejo s svojim kapitalom delati na vseh važnejših mestih slovenskega juga; zato treba tudi jezikovnega znanja.

** Dovoljena šolska knjiga. Naučno ministrstvo je dovolilo srednjim šolam, na katerih se poučuje matematika v nižjih razredih v slovenskem jeziku, rabo šolske knjige: Matek Bl., Aritmetika za nižjo stopnjo srednjih šol. Po novih učnih načrtih priredil Anton Peterlin. Cena 2 K 60 vin.

** Ministrski odlok o klasificiranju na realnih gimnazijah. Naučno ministrstvo je z ozirom na klasificiranje obligatnih učnih predmetov „Prostoročno risanje“ in „Pisanje“ na realnih gimnazijah izdalo na vse deželne šolske svete sledeči odlok: „Kdcr ima iz „Pisanja“ zadostni red, zamore biti samo v tem slučaju odličen, ako stoji temu zadostnemu redu en odličen red nasproti, to pa samo, če dovoli posebna učiteljska konferenca. Ako je kdo koncem šolskega leta iz „Pisanja“ klasificiran z nezadostnim redom, ne more dobiti niti ponavljalnega izpita in se smatra kot nesposoben za višji razred. Šolnine je pa oproščen samo oni, kdor ima samo v „Telovadbi“ nezadosten red, ne pa v „Pisanju“ ali „Prostoročnem risanju“.

** Steljanje na srednjih šolah. Ministrstvo za deželno brambo je ravnokar izdalo „Program za fakultativen pouk v streljanju na srednjih šolah in sorodnih zavodih“, kakor tudi „Določbe za pouk v streljanju“. Obenem se je šolskim ravnateljstvom naročilo, naj pozovejo dijake najvišjih dveh razredov, da se prostovoljno vpišejo v kurze za streljanje. Ministrstvo je mnenja, da bo s to svojo odredbo utrdilo pri dijaštvu avstrijski patriotizem.

** Razvoj ruskega šolstva. Rusija ima zdaj 160 milijonov prebivalcev in 529 gimnazij in realk, tretjina teh šol — 103 namreč — je bila ustanovljena v zadnjih treh letih; v isti dobi je bilo obenem odprtih 140 privatnih srednjih šol s pravico javnosti.

Književnost in umetnost.

Književno obvestilo. Koncem avgusta 1910 je izšlo „Dopolnilo civilno-pravnim zakonom za leto 1906—1910“. — Urednik dr. Volčič pravi v svojem predgovoru: Po letu 1906., ob katerega koncu je izšel IV. zvezek „Pravnikove zbirke“, so se nekateri predpisi dotične snovi premenili, premnogi po odločbah vrhovnih sodišč pojasnili ter so se v rečeni knjigi našli še nekateri moteči tiskovni pogreški. Dasi je od vsega natisa knjige preostalo le še malo nad dvesto izvodov, vendar pri naših razmerah ni upati, da se skoro zvede, še manj pa, da se more v doglednem času izdati njen drugi natisk. Zaso sem v soglasju z društvom „Pravnik“ uredil dopolnilo, ki naj knjigo z drugimi objavami vred, ki jih je društvo medtem izdalo — (nova odvetniška tarifa, jezikovni zakon za Dalmacijo) — popolni po sedanjem stanju v vseh zgoraj označenih ozirih. Novi kupei „Civilno-pravnih zakonov“ dobe „dopolnilo“ in medtem izišle omenjene objave vezane v eni knjigi, drugi si jih lahko nabavijo posebej, upam, da vsem domačim novo izdajo navedenega IV. zv. zbirke. — Dostavljamo, da je v „Dopolnilu“ krog 200 novih odločb vrhovnega sodišča. Dopolnilo se za ceno 1 K 20 vin. dobiva po vseh knjigarstvih in pri uredniku, dobi pa je brezplačno, kdor pri uredniku samem na novo naroči Pravnikove zbirke IV. zvezek (Civilno-pravne zakone za 8 K), ali V. zvezek (zemljiškoknjižne zakone za 6 K), ali VI. zvezek (Predpisi o nesporne sodstvu za 7 K); pridejati se mora k tem kupninam samo 6 h za poštnino.

Zvonček objavlja v 9. številu tole vsebino: 1. Delo. Ivo Trošt. Povest. — 2. Na Boč. Ivan Košir. Potopis s podobo. — 3. Sreč. Fr. Kolednik. Pesem. — 4. Smreka in lipa. — K. Andrejev. Basen. — 5. Kateri je najboljši? Ivo Trošt. Črtica. — 6. Srpanova pesem. Bogumil Gorenjak. Pesem. — 7. Zakaj se mamica ni vrnila? Ivan Vando. Povest. — 8. Dovolj! Fr. Kolednik. Pesem. — 9. Šaljivo prerokovanje. Marica Gregoričeva. Igra. — 10. Molitve. Fr. Kolednik. Pesem. — 11. Ujela se je! Engelbert Gangl. Povest s podobo. — 12. Lenoba je mati vseh pregreh. Leopold Smalc. Povest. — 13. Fantje od fare. Engelbert Gangl. Črtice s podobo. — 17. Pouk in zabava. — Zastavica v podobah. — Bešteved besedne naloge v osmi številki. — Zemljevid Julijskih Alp. — Umrljivost otrok na Nemškem. — Nevarna strela. — Kaj na-

pravi pijanost. — Pošta angleškega kralja. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Zbirka avstrijskih zakonov v slovenskem jeziku. VI. zvezek. Predpisi o nespornih pravnih stvareh. Uredil dr. Edvard Volčič, c. kr. dež. sod. svetnik v Rudolfovem. — Ljubljana 1910. Izdalo in založilo društvo „Pravnik“. Natisnil A. Slatnar v Kamniku. Vplatio vezana knjiga se dobiva za 7 K po knjigarnah in pri uredniku v Novem mestu.

Slov. Pravnik, oziroma Mjesečnik Pravnika društva in Zagrebu pravita:

S to sedaj izšlo knjigo smo storili lep korak naprej. Domačemu pravniku že dobro dene, da ima končno v rokah zakone v jeziku, v katerem jih slehri dan uporabljajo, v katerem se jih pa nikdar učil ni. Ta zbirka obsegajoča — da se na kratko izrazimo — notarski red, zapuščinski patent in predpisi o sodnih depozitih, pa je vrhu tega tako urejena ter opremljena z odločbami vrhovnega, odnosno upravnega sodišča, da je popoln pripomoček za vsakdanjo rabo praktika in da se vseskozi lahko meri z dotično nemško izdajo v Manz'ovi zbirki. Tudi vnanja oblika je odlična in tisk je, če nas oko ne moti, celo lepši in priključljivejši, nego je bil v nekaterih prejšnjih zvezkih te zbirke.

Zvezek sestoji pravzaprav iz treh samostojnih oddelkov, ki se vsak zase paginira (162 strani, odnosno 359 in 119) in imajo vsak svoj predgovor urednika dr. Volčiča.

Če se premotri celokupni zvezek, mora se priznati, da je bilo treba zanj mnogo ne-lahkega ter področnega in preudarnega dela, in naravnost čuditi se je vztrajnosti in poštovanosti g. dež. sod. svetnika dr. Volčiča, ki je na ta način v štirih letih priredil kar štiri obsežne knjige in pri tem imel še vse skrbi z neprijetno manipulacijo.

Pričujoča knjiga ustreza povsem svojim stvarnim namenom. Vsak oddelek ima tudi svoje stvarno kazalo v slovenskem in hrvaškem jeziku. Odlični hrvaški „Mjesečnik“ priobčil je v št. 8. in 9. o vsem jako laskavo oceno, katero zaključuje z naslednjimi značilnimi besedami: „Po našem bi mnijenju trebalo, da se ovom sбирkom avstrijskih zakona služe i svi hrvatski pravnici, najpače oni u Austriji, pošto i onako svoje nemaju, a autor im je omogućio uporabu, navevši sve hrvatske izraze, koji se bitno razlikuju od slovenskih. Kad i ne bi bilo među nama onako živog saobraštaja, kakav doista jest, već činjenica, što smo jedan narod, mora da nas nuka, da naučimo pravne izraze jednoga i drugoga dijela naroda, da uzmognemo lahkoćom rabiti svaku našu pravnu knjigu, a no posizati za njemačkom ili italijanskom i ondje, gdje imamo svoju, samo pisano drugim narečjem.“

Upajmo torej, da ta knjiga ne bo omežala v zalogi, marveč prišla povsod, kamor spada, v rabo, kakor zasluži. Delo ni strogo samo za pravniške, temveč je prirejeno posebno za občinske, šolske in župne urade.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani, registrirana zadruga s omejenim jamstvom.

Promet do konca avgusta K 229.00910.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znakih. Na prošnje brez vpošiljave navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/2. 3. popoldne in vsako soboto od 6. — 7. zvečer.

Obrambni vestnik.

* Po izletu na Sv. Goro piše „Gorica“: „Njegovo izvajanje je spremljalo živahno odobravanje. Kaj bi sploh obširneje se bavili z njegovim govorom, saj nam že Jakličev ime jamči, da so bile vse besede, ki so prišle iz njegovih ust, na pravem mestu. Obširno in lepo je razpravljala nato gđ. Gulin o temi „Delovanje učiteljstva izven šole“. Povdarjala je zlasti hvaležno polje delovanja učitelja v Marijinih družbah. Krilate besede je izpustila na naslov liberalnih tovarišic, naglašajoč, da je grdo, če je učitelj liberalnega mišljenja, a stokrat grši je, če trobi učiteljica v ta nesrečni rog. Tako sijajne manifestacije krščanske mislečega učiteljstva še ni doživela naša dežela. Iz srca se tega veseli naše učiteljstvo in tudi naše ljudstvo, ki z njim čuti.“

Če pomislimo, da so naša energična zavračanja zadnjih očitkov v zadnji in predzadnji štev. „Tov.“ popolnoma zaprla sapo vsem klerikalnim listom, nam tudi teh besedi ni potreba zavračati. Jakliču smo pritisnili ali si je pritisnil pečat lažnika na svetem kraju, na Sv. Gori — na čelo. Duhovitim besedam tovarišice Gulinove se čudimo. Če je s temi proizvajanjimi hotela rešiti čast Slomškarije, potem bo gotovo našla le pomilovanje pri naših tovarišicah, če bodo puble besede sploh našle v vrstah naših tov.

eno, ki bi se ji ne zdelo poniževalno — nanje reagirati. Veselje, voljo, čuvstva i. dr. od ljudstva so si pa klerikalni listi menda vzeli kar v zakup.

* Od dobro informirane nenčitelj-ske strani smo zvedeli, da „ene sto nas je pa blo na zborovanju „Slomškove Zveze“ v Ljubljani, pa je blo dost tud duhovnov, in sicer takih, ki niso učitelji.“ Jaklič je pa rekel: „V Novem mestu zborujejo liberalni tovariši, pa jih niti toliko ni, kakor nas tukaj.“ — Resničnost Jakličevih besedi lahko vsak sam razvidi. To so pač „krščanski“ ljudje! (Če hočete, pa povemo tudi, kdo nam je to povedal, pa saj ste se sami prav hinavsko in prilizneno vedli proti njemu!)

* Sredstva dež. šol. sveta v svrhu disciplinarnih preganjanj narodnega učiteljstva na Kranjskem. — Nekemu naprednjaku so v Železnikih izginila iz žepa pisma, ki mu jih je pisal od klerikalcev krivično preganjani učitelj iz Dražgoš, tov. Stupica. S pismi sicer ne bo klerikalcem prav ničesar pomagalo, ker so pisma tako nedolžna, da ne bo mogoče niti enega uvažljivega dokaza doprinesiti klerikalcem na podlagi teh pisem in še danes trdimo in stojimo na stališču, da nima dež. šol. svet niti enega upravičljivega vzroka, da bi proti tov. Stupici disciplinarno postopal in je že to uradno nasilje, da se sploh pod takmi pogoji in okoliščinami še vodi zoper njega disciplinarna preiskava. Značilno pa je, da se pod vlado barona Schwarza v dež. šol. svetu uvažujejo ukradeni pisma. Pisma so bila ukradena in ta pisma so se našla med akti proti tov. Stupici na dež. šol. svetu. Ta pisma so šla skozi roke častnih članov „Slomškove Zveze“. Pisma niso last dež. šol. sveta, niso bila odana prostovoljno, temveč so bila vzeta n a s i l n o. Pravcato nasilje se je pričelo uganjati že po c. kr. uradih in če pojde tako naprej, je popolnoma anarhija neizogibna. Ni dovolj že vladnega nasilja, ni dovolj denunciantstva in laži, ni dovolj že krivic — še tatvin je potreba. O onem, ki je imel ta pisma precej časa v rokah, bomo že govorili. Odkrili bomo nagoto dveh poslanecev S. L. S., da svet spozna, koga ima na odločilnih mestih.

Kranjske vesti.

—r— V Litiji je na včerajšnji sokolski slavnosti zopet liberalno učiteljstvo s svojim šolskim naraščajem blamiral prepoved pristojnih šolskih oblasti. Ali smo res v deželi brezpravja? Z Vaš s šolskimi otroci bandati in telovaditi povsod, kamor otroci ne spadajo? Kaj pravi k temu visoki c. kr. deželni šolski svei? — To denuncijantsko notico prinaša zopet „Slovenec“ št. 204. Še vedno predlagamo, da odštavi vse nadzornike, ker so to nepotrebni stroški, saj „Slovenec“ vestno nadzoruje učiteljstvo v šoli pri pouku in izven šole. Objektivnosti tako ni potreba, saj se dež. šol. svet itak ne ozira več na dognanje preiskav, temveč itak postopa vselej po vplivih in pod vplivom „Slovenca“.

—r— Mestno nemško deško ljudsko šolo v Ljubljani so z začetkom tega šolskega leta skrčili od petrazrednice na trirazrednico, ker se je priglasilo premalo učencev.

—r— Nekateri suplent i še doslej n i s o dobili svojih nakazanih ubogih „plač“. Ali misli šolska oblast, da bodo živeli ob zraku? To je res škandal, da mu ga ni para!

—r— Iz šolske službe. Prov. učitelj Fran Kotlunšek v Mirni peči je imenovan za prov. učitelja in voditelja v Spod. Kareljevem. Suplentinja Terezija Rant je imenovana za prov. učiteljico v Selcah, suplentinja Frančiška Leberniki za prov. učiteljico v Cerkljah. Učiteljski kandidat Avgust Ferjan je imenovan za prov. učitelja v Razdrtem. Učitelj Friderik Trost v Št. Rupertu je imenovan za prov. učitelja v Raki; učiteljski kandidat Maks Kovačič v Št. Rupertu za prov. učitelja v Svibnem. Prov. učitelj in voditelj Karel Straus pride iz Cola za prov. učitelja in voditelja v Hotedersico.

—r— Poročil se je nadučitelj Fran Fabine na Dobravi pri Ljubljani z gđ. Angelo Rekarjevo iz Trsta.

—r— Prošnja! Kot pooblaščenec „Ped. društva v Krškem“ prošim vse one cenjene tovarišice in tovariše Krškega okraja, ki se še niso odzvali prošnji P. dr. glede prispevka za nagrobni spomenik pokojnemu L. Feticu, da še ta mesec, če mogoče, dopošljejo svoj prispevek. Obenem prošim tudi cenj. tovarišice in tovariše postojnskega okraja, da tudi oni kaj prispevajo za spomenik tovarišu, ki je večino svojega službovanja bival med njimi.

Jožef Tratar, učitelj.

Štajerske vesti.

—š— Razpisi služb. Na štirirazredni ljudski šoli pri Sv. Anu na Krembergu je razpisano mesto učitelja. Šola je v III. krajevem razredu. — Na štirirazrednici pri Mariji Snežni na Veliki je razpisano eno učiteljsko in dveje mest za učiteljice. II. krajevni razred. Prošnje do 30. septembra na tamkajšnji krajni šolski svet. — Na šestrazrednici v Središču je razpisano definitivno mesto učitelja. Šola je v II. krajevem razredu. Prošnje naj se vpošljejo do dne 25. t. m. krajnemu šolskemu svetu v Središču.

—š— „Straža“ prinaša v zadnjih dneh članek „Začetek šolskega leta“, v katerem pozivlje slovenske starše, da oddajo svoje otroke v slovenske šole. Taki opomini se nam zde jako umestni, ker učiteljstvo tudi ne more povsod tozadevno vplivati. Da pa agitacije v tem oziru na mejah ni nikdar premalo, nam lahko izpriča Ljubljana, kjer se je zaradi pritiska Nemcev in premale agitacije vpisalo letos v nemški (deš. in dekl.) mestni šoli 151 slovenskih otrok, ki so vpisali slovenski materini jezik; koliko jih je pa zatajilo svoj materin jezik!

—š— Štajersko napredno učiteljstvo in delitev štajerskega deželnega šolskega sveta. V Gradcu se je vršila odborova seja štajerske učitelj-ske zveze, v kateri je združeno vse štajersko učiteljstvo obeh narodnosti. Seje se je udeležil nemško-nacionalni deželni poslanec Otter in je vprašal zastopnike štajerskega naprednega učiteljstva po njihovem mnenju glede delitve štajerskega deželnega šolskega sveta. Ti so izjavili, da bi te delitve za sedaj napredno učiteljstvo na Spod. Štajerskem ne moglo odobravati, posebno ne, ako bi se ne izvršila teritorialno; zakaj dočim bi se nemško šolstvo po tem razvijalo v duhu modernega napredka, bi nad slovenskim šolstvom in učiteljstvom zavladal nestrpen klerikalizem, ki bi utegnil ustvariti tudi na Štajerskem enake razmere, kakor so sedaj na Kranjskem, obojito, ker bi vedno bolj naraščajoča beda učiteljstva gojila breznačajnost. — Stališče pri tem vprašanju je za slovensko učiteljstvo sila težavno, osobito zaradi tega, ker se ima opraviti tudi s hinavskim, neodkritim, demagoškim in brezdomovinskim nasprotnikom — klerikalcem, ki bo izrazil položaj, naj si že učiteljstvo izbere to ali ono načelo. Narodno izdajstvo jim bo prišlo prav; kulturna anarhija, ki bi jo počenjali nad šolo in učiteljstvom — bi jim prišla prav. Da bi se vršila ista demoralizacija na Štajerskem kakor se vrši na Kranjskem, če dobe klerikalci moč nad učiteljstvom — to je brezdomstvo. Bolje bi bilo za šolo v narodnem oziru ali pa tudi ne, saj nam je smisel za šolstvo in učiteljstvo od strani štajerskih klerikalcev pokazal Dreflakov slučaj v jasni luči. Kar se pa tiče drugih ozirov, se šolstvo sedaj bolje razvija nego bi se pod klerikalnim pokroviteljstvom, ki bi ga le demoralizoval. Kritičen pregled razmer, položaja, okoliščin in pogojev z raznih stališč ne bi škodovalo, da se razbistri in natanko fiksira stališče, ker zaradi boja, ki bo nastal pri tem, se ni izogibati tako koščljivim vprašanjem. Stališče je skoro drugačno z narodnega, i stanovskega, s šolskega pogleda. Torej malo debate ne bo škodovalo!

—š— Pristranost štajerskega deželnega šolskega sveta v narodnem oziru. Nemško-nacionalni učitelj Aistrich v Celju v Voitsberg. Preiskava, katero je vodil nemško-nacionalni višji deželni sodni svetnik dr. Caspar iz Grada, je baje dognala, da je potrebno Aistrichovo premeščenje „iz službenih ozirov“. Stvar je za nas važna, ker gré tu za narodno političko preganjanje, ki ga „nepriistransko“ podpira štajerski deželni šolski svet. Dasi je tudi nemoralna, vendar ni tako gnusna ta gonja kakor ona politično-klerikalna na Kranjskem.

Goriške vesti.

—g— Ljudsko štetje v Gorici. Stavljeno je odbor, ki ima nalogo, storiti vse potrebno, da se dožene pravo število Slovencev v goriškem mestu. Delo je ogromno, zato po-zivlje odbor, da pomagajo vsi: vsak p o s v o j i m o č i l Delajmo, da skoneča ljudsko štetje častno za nas! Odbor sestoji iz sledečih gg.: Dr. Medvedšek (predsednik), dr. Pavlica, Kravos, Gorjup, Fabčič, Dugar, svetnik Fon, dr. Puc, dr. Breclj, dr. Dereani, Cempre, Brajnik, Vittori, Kenda. Sklenilo se je, da ta odbor stori potrebne korake, da se ljudsko štetje izvrši pravilno in pravično.

Istrske vesti.

—i— Drugo hrvaško šolo otvori v Pulju s sedanjim šolskim letom družba sv. Cirila in Metoda. Šola bo v hiši istrske posojilnice.

—i— Hrvaško akad. ferialno društvo „Istra“ je otvorilo v Rovinjskem selu svojo sedmo knjižnico.

Koroške vesti.

—o— Zopet je imenoval deželni šolski svet celo vrsto Nemcev in Nemk na slovenske šole, a slovenski abiturienti in abiturientke še vedno čakajo zama nameščenja. Izmed devet prosilcev ima dosedaj le eden bomo suplenturo. In kaj je z obljubo, ki jo je dal lani deželni šolski nadzornik poslancu Grafenauerju, da bo v enem letu vrnil slovenskim šolam slov. učitelje, ki jih je poslal na Gor. Koroško — nemščine učiti? Najbrž sta pozabila na obljubo — oba. Šola na Ojstrici nad Spod. Dravogradom se razširi v dvorazrednico. Začasno vodstvo te šole je dobil Slovenec Kuhar.

Splošni vestnik.

Afera prof. Jug. Na zahtevo klerikalcev in interpelacijo Jakliča v zadnji seji dež. šolskega sveta je deželno predsedstvo sporočilo prof. Jugu, da ne sme poučevati na mestnem dekliškem liceju, dokler zadeve ne reši ministrstvo. Profesorja J u g a preganjajo zaradi njegovega političkega govora, ki ga je imel na skupščini Zaveze v Novem mestu. Kakor je znano, je profesor Jug tamkaj razpravljal o potrebi narodne šole. Govoril je sledeče: „Zaveza stoji na temelju narodne šole; streži za modernimi, naprednimi načeli. Ona gremi v prvi vrsti vprašanje šole, ki nam ima vzgajati naroden, vesel in zdrav naraščaj. In ti temelji so za narod in po njem za državo trdnější temelji od koristolovstva, zato tudi tako veliko število navzočih in tako veliko zanimanje. In kako važno je vprašanje šole, ki je torišče naše ljudske izobrazbe! Treba je najti poti do narodne šole, kajti le narodna šola je zdrav temelj krepke države. Le narodna šola nam more vzgojiti dobrih državljanov s krepko naobrazenostjo, ki je za nas belo-modro-rudeče pobarvana, značajev, ki ne kleče-plazijo iz gole sebičnosti pred črno-rumeno ali belo-rumeno barvo.“ — Iz teh besed hočejo klerikalci na vsak način napraviti protipatriotičen in protidinastičen govor. Proticerkven ne — ker to jim ne nese! Jaklič je interpeliral v deželnem šolskem svetu, pa mi stavimo, da Jaklič o stvari niti natanko informiran ni, da je le mimogrede po „Slovencu“ ujel nekaj na ušesa. Saj drugih poročil pa politik Jaklič ne bere! Jakličeva interpelacija ima tako podlago kakor govor na Sv. Gori, kjer je trdil, da mi v „Učit. Tov.“ nismo navedli števila udeležencev pri posebnem vlaku v Novo mesto — kar smo storili — a dični Jaklič „Učit. Tov.“ niti č i t a l n i. To je podlo in gnusno obrekovanje, in taka obrekovanja so verodostojni dokazi slavnemu deželnemu šolskemu svetu za Schwarz-Suštteršičeve ere.

Kateri tovariši ve za boljšo trgovino, kjer bi se sprejela 15 letna deklica, zmožna slovenskega in nemškega jezika, kot vajenka. Jožef Tratar — Mokronog.

Spomenik Rousseauu. Dne 4. t. m. je bil v Chamberi na Savojskem v prisotnosti predsednika Fallièresa odkrit spomenik pisatelju in pedagogu Jeanu Jacquesu Rousseauu. Predsednik Fallières je na banketu napil prijateljs-tvu Francije in Italije

Šolski otroci in nalezljive bolezni. Deželni šolski svet na Dunaju je zaukazal, da je pri sprejemanju otrok v vse ljudske in meščanske šole staršem oziroma vsakemu otroku v o b e z b e d n i. Da je to dobro in hvalevredno, bo vsak uvidel, kdor le pomisli, da na ravno šolski otroci največkrat raznosno nalezljive bolezni in da se te zaradi nepoučenosti staršev dostikrat tako razširijo, da okužijo cele kraje in provzročijo mnogo nesreč. Kranjski deželni šolski svet ima s preganjanjem liberalnih učiteljev toliko opraviti, da na kaj takega, kakor je odredil dunajski deželni šolski svet, niti ne misli. Ker torej od deželnega šolskega sveta ni ničesar pričakovati, naj se opozore, da imamo že v slovenskem jeziku jako dobro, prav mično in poljudno pisano knjižico o nalezljivih boleznih „Najhujši sovražniki“, ki se dobiva v vseh knjigarnah po 60 vinarjev. P a m e t n i starši naj sežejo po njej, in učitelji, ki jim je mar občni blagor in ljudsko zdravje, naj jo priporočajo in naj nanjo opozarjajo starše.

Upepeljevanje mrličev. V prihodnjem zasedanju pruskega deželnega zbora namerava vlada predložiti zakonski načrt, po katerem bi bilo dovoljeno na Pruskem upepeljevanje mrličev.

Zborovanje gluhomih. Prav posebne vrste zborovanje se je vršilo v dunajskem rotovžu. Zbrali so se namreč gluhomenci vseh avstrijskih dežel. Predsedoval je njihov učitelj Druschba, ki je bil edini, ki je govoril, pri tem pa živahno podpiral govor z gestimi. Navzoči „poslušalci“ so pazljivo sledili izvajanjem učiteljevim, mu s kretujami pritrjevali, pri tem pa se je tudi oglašil časih kak glas. Na to so začeli „predavati“ tudi drugi zborovalci; vse se je vršilo redno in ker imajo vsi jeziki za gluhomene enake znake, so se vsi dobro razumeli. Proti poldnevju je predsednik zaključil zborovanje in vsi navzoči so se za konec še dali fotografirati. Prisostvovati takim „predavanjem“ mora biti vsekakor zanimivo.

Brezžični brzojav s podmorskimi čolni. Angleški križarki „Bonaventura“ in „Antilopa“ sta došli v spremstvu osmih podmorskih čolnov v pristanišče Bordy, da napravita poizkuse z brezžičnim brzojavom. Križarkam se je slednjič tudi posrečilo odposlati podmorskim čolnom brzojavke, kar je bilo dosedaj popolnoma nemogoče. Poizkusi se bodo še nadaljevali.

Čeden duhovnik. Župnik Albert Schneider, ki se je udeležil duhovskih vaj v Feldkirchnu, je v parku blizu Bregecna nameraval zlorabiti štiriletno dekletce. V zadnjem trenutku se je pa načrt svetemu možu ponesrečil, ker ga je zagrabil roka pravice. Čednega pastirja božjega so zaprli, pozneje so ga izpustili proti varščini 10.000 kron.

Poroka bivšega katoliškega duhovnika veljavna. Pred okrožnim sodiščem v ogrskem Hradišču se je vršila zanimiva obrav-

nava. Sodišče je imelo odločiti, ali je poroka bivšega katoliškega duhovnika Petra Vlasaneke veljavna ali ne. Sodišče je razsodilo, da je poroka veljavna in je utemeljilo razsodbo s sledečimi razlogi: „§ 63 dr. zak. določa sicer za osebe duhovskega stanu, ki so že prejele, višje posvečenje, celibat, toda ta določba ne velja za duhovnike, ki so izstopili iz katoliške cerkve. Ugovor, da višja posvečevanja vtisnejo duhovniku „neizbrisljivo znamenje“, ne more biti s stališča državnega (svetnega) zakona merodajen; kajti tudi krst vtisne po naukih katoliške cerkve „neizbrisljivo znamenje“ in vendar je katoličanom dovoljeno, da izstopijo iz cerkve in postanejo brez veroizpovedi.

Prvi gospodinjki tečaj „Društva slov. učiteljic“. Dne 4. avg. se je slovesno zaključil štiritedenski gospodinjki tečaj za učiteljice, ki ga je priredilo „Društvo slovenskih učiteljic“ v Mladiki. K slavnostnemu obedu, ki so ga pripravile učiteljice-gojenke tečaja v mično ozaljšani obednici, so bili povabljeni razni društvenega občega odbora in gospodov predavateljev: g. dr. med. I. Rusa in g. tržnega nadzornika A. Ribnikarja, še: gospa županja M. Hribarjeva, vladni svetnik vit. Praxmarer, c. kr. dež. žol. nadzornika g. Fran Levec in g. Fran Hubad, dež. odbornik E. Lampe, g. L. Jelenec in nadzorovalna dama višje dekleške šole M. Wessner. Nekateri izmed teh se radi odsotnosti iz Ljubljane niso mogli udeležiti slavnostnega zaključka. Obed je pričel o spretnosti in izurjenosti, ki so si jo gojenke v tem kratkem času pridobile v kuhinjski umetnosti. Zato je bila občna sodba o uspehih tega tečaja jako ugodna in izražala se je vsestranska želja, da „Društvo slov. učiteljic“ nadaljuje to započeto delo v korist narodu, ki živo potrebuje gospodarsko izvežbanih moči. Pri obedu se je govorilo več napitnic; društvena predsednica, vzradoščena nadvse vrlo uspešnim tečajem, se je zahvalila društvu „Mladiki“ za prijazen odstop društvenih prostorov v ta namen; zahvalila pa se je tudi vrli voditeljici tečaja gđ. Zemljanovi, ki je, dasi prvokrat, vodila ta tečaj nad vse spretno, da, vzorno! Učiteljice-gojenke se je bodrilo, naj tu pridobljene izkušnje, spretnosti in vednosti ponese širom slov. domovine — v naše trge, mesta, občine kraje, kjer se vsepovsod čuti potreba po tem znanju; ponese naj jih v nadaljevalne šole, ki se morajo gospodarsko preustrojiti, ako se hoče, da bodo ustrezale pravi ljudski izomiki in potrebi, njih pravemu namenu. V imenu učiteljic-gojenk se je zahvalila gđ. Bantan voditeljici tečaja in odboru „Društva slovenskih učiteljic“ izražajoč željo, da gojenke že letos pridobljene vednosti in ročnosti M. Wessner izraža svoje veselje nad tem, da se je baš v „Mladiki“ vršil prvi gospodinjki tečaj učiteljic, ki bode brezdvomno rodil mnogo dobrega za naš ljubljani narod — ter izreka nado, da bode ta tečaj, ako ga bode možno tudi vbodoče vzdržati — imel v novih prostorih „Mladike“ mnogo ugodnejše prostore nego letos. Zaradi pičlega prostora je bilo letos sprejetih 9 učiteljic; pet iz Kranjske, tri iz Štajerske in ena iz Goriške. Med kranjskimi so bili zastopani ljubljanski (mesto), kranjski, logaški in novomeški okraj.

Cesarja Franca Jožefa I. jubilejska ustanova za v službi ponesrečene gasilce, oziroma njihove vdove in sirote je izdala v ta namen svoje kolke, ki jih priporoča gasilec, da jih prilepljajo na pisma. Namen je humanitarne. Znamke se dobe pri zveznem odboru po 50 komadov in jih razpošilja zvezni tajnik. Znamke so okusno izdelane, nosijo sliko gasilca, stanejo 2 h in nosijo spodaj napis: „Za onemoglega gasilca“. — Slika znamke se nahaja v 4 števec, „Gasilca“, ki je izšel dne 9. sept. in prinaša natančnejšo vsebino o „Slovanskem gasilskem izletu v Ljubljani“.

Ločitev dalmatinskega učiteljstva. Minolo nedeljo se je v Splitu vršil glavni občni zbor „Saveza dalmat. učitelja“, na katerem je prišlo do ločitve med starejšim in mlajšim učiteljstvom. Vsega je bilo navzočih okrog 200 učiteljev in učiteljic. Starejši učitelji, ki imajo upravo „Saveza“ v rokah, so poštenega krščanskega mišljenja in zato niso pustili „Saveza“ in svojega glasila izrabljati v svobodnjaške svrhe. Mladi Smolakovci so zato sklenili dobiti „Savez“ v svoje roke ali pa osnovati svoje lastno društvo, za katero svrhu so že imeli pripravljena pravila. Na predsestanju v soboto zvečer so med sabo zbrali 50 kron in šli nato k predsedniku „Saveza“ g. Bradiču in zahtevali, da njih petdesetorico vpiše v „Savez“ — radi bi bili namreč na obč. zboru odločevali. Predsednik je to seveda odbil. Drugo jutro so takoj pokazali svojo kulturo in svojo smodlaščino, ker so vpili, da se morajo „popje“, t. j. dva kateheta, z obnega zbora odstraniti. Pošteno učiteljstvo jim je dalo zaslužen odgovor, in ko niso uspeli tudi s svojo pritožbo glede sprejetja v „Savez“ in glasovanja na občnem zboru, so s klicem proti klerikalizmu zapustili občni zbor in se zbrali v mestnem gledališču, kjer so takoj ustanovili lastno društvo in sklenili izdajati svoj list. „Savez“ pa je sijajno zboroval brez njih in med drugim soglasno in navdušeno sprejel predlog, da se ta učiteljska organizacija izrečno postavi na krščansko stališče. Upajmo, da bo pošteno dalmatinsko ljudstvo vedelo ceniti vrednost tega značajnega koraka in prav voliti med učiteljstvom, kakor je to znalo tudi slovensko ljudstvo.

Iz srca želimo vrlému krščanskému učiteljstvu v Dalmaciji rast in proevit! Pripominjamo le še, da je s Smolakovci tudi potegnil — seveda — Biankinijev „Nar. List“. — Tako poroča „Slovenec“. Seveda, „Slovenec“ upa, da se bodo tudi v Dalmaciji porodili Slomškariji. Po naših informacijah je položaj, stališče in spor vse drugega značaja in naj bodo pri „Slovencu“ le brez skrbi, da ostanejo naši Slomškariji večno osamljeni, dokler jim bo nudilo koristolovstvo še eksistenco. Od mlajše strani smo dobili poročilo, da nikdar ni upati, da bi prišlo v Dalmaciji med učiteljstvom do istih razmer kakor na Kranjskem, ker tu ni podlaga koristolovstva, temveč je boj resnično načelen, zoper konservatizem, ki je bil vedno v kvar šolstvu in učiteljstvu. Do ločitve je skoro priti moralo, ker elementi nasprotnih načel se ne morajo spajati v eni organizaciji. Vendar pa dalmatinsko učiteljstvo samo uvideva, da bo ta spor hipno škodoval učiteljstvu, a se bodo razmere v par letih tako izpremenile, da bo potem za vedno odpravljena nevarnost konservativne otropelosti med učiteljstvom. — Mlademu društvu želimo mnogo uspeha pri delu!

Nekaj o koleri. Z bacil, ki povzroča koleru (koma-bacil), je edino mogoče okuženje skozi usta. Kolerni bacil okuži zgolj, če pride v črevesa. Bolnikovo telo in njegovo dihanje ne okužita. Veliko nevarnost povzroča pranje nerazkuženega perila, ker se po mokrih rokah razširi okoliščinah lahko mesece in se množi. Sicer je pa zelo občutljiv in se ne vzdrži v kislih tekočinah. Najuspešnejše sredstvo proti koleri je snaga. Za razkuževanje se uporablja petodstotna karbolna kislina ali pa dvajsetodstotno apnenno mleko. Sublimat se sme rabiti le po zdravnikovem naročilu. Lajnikom se priporoča lizol, ki naj se rabi pri umivanju rok, snazenju pohištva, tlaka, ki obenem tudi razkužuje.

Obrtno šolstvo.

Enketa za saniranje financ obrtno-nadaljevalnih šol na Kranjskem, ki jo je sklical dež. odbor je zborovala dne 25. avg. v dež. dvorcu. Vabilu se je odzvalo 37 udeležencev. — Na Kranjskem je okrog 19 obrtno-nadaljevalnih šol, ki se imajo v večini boriti s finančnimi težavami. Primanjkljaj znaša iz leta 1909 nad 7000 K. Država je prispevala v letu 1909 okroglo 23.000 K, dežela 12.000 K, posamezni faktorji, kakor občine in druge korporacije 1600 K, trgovska zbornica 3000 K. — Ako se pa primerja proračune, je raz-68.000, ki se deloma pokrije z dohodki 51.000 K, tako, da znaša faktični primanjkljaj 17.000 K, ako se prišteje še primanjkljaj iz leta 1909 v znesku 7000 K, se imajo boriti potem odbori obrtno-nadaljevalnih šol z primanjkljajem 24.000 K. — Za leto 1910 je država dovolila znesek 25.875 K, torej eno tretjino vseh stroškov, ki znašajo 53.685 K. — Enketa nadzornikov obrtno-nadaljevalnih šol, ki je pred kratkim zborovala, je pa sprejela tozadevno sledeče normalije:

Vodstvu 200 K učiteljske plače ostanejo po zadnjem ministrskem ukazu, kurjava letno za razred 20 K, svečava letno 40 K, snajenje letno 40 K, učila 50 K, pisarniške potrebe 40 K, a risarske potrebe 3 K 50 vin. za vsakega učenca.

G. Ravnatelj Šubie je smatral kot glavno krivdo nedostatkov to, da nimajo odločilni faktorji pri posameznih šolskih odborih preliminarnov v evidenci, da premalo prispevajo v to svrhu občine in trgovska zbornica. (Št. Vid nad Ljubljano, kjer je največ učenecv obrtno-nadaljevalnih šol ne prispeva v to svrhu niti vinarja.) — Priporočalo se je, da se predpiše posameznim mojstrom, da plačujejo gotove prispevke. — Glede prispevkov občin se je bilo tudi mnenja, da naj prispevajo eno občine več, ki ne plačujejo doneskov. — O trgovski zbornici se je dvomilo, da bi prispevala več in da prispeva dovolj pri sedanjih dokladi 5%, kajti koroška zbornica prispeva znesek 4200 K za 38 trgovsko-nadaljevalnih šol, a bogata budjeviška trgovska zbornica daje za vsak razred obrtno-nadaljevalnih šol 80 K.

Sprožila se je tudi misel, da naj se obdači okrajne zastope. — Gosp. Franchetti je povdarjal, da bi bilo dobro če bi se oziralo tudi na trgovsko izobrazbo več, in bi potem bolj podpirale te šole trgovske in obrtne zadruge in slični faktorji. — V specialni debati se je živahno razpravljalo o tem, da se osnuje deželna centrala, ki bi vodila denarno poslovanje, kar bi pripomoglo k temu, da bi se potem šolski odbori držali proračunov in bi se tudi šolskim vodstvom pri nabavi učil in tiskovin s tem odpomoglo. — Do kakih pozitivnih sklepov še sploh ni prišlo, ker se ni sklepalo in je imel stesnanek le informativni značaj. Na podlagi teh mnenj bode dež. odbor skušal sedaj posredovati med onimi faktorji, ki prispevajo k obrtnemu šolstvu — da se stvar uredi.

Zahajajte samo v lokale, kjer imajo na razpolago naš list!

Iz slovanskih pokrajin.

○ **Na glavno skupščino „Zveze avstrijskih slovanskih učiteljskih društev“** v Luhačovicah na Moravskem so došla odposlanstva vseh slovanskih učiteljskih društev. Na shodu sta se sprejela predloga o narodni avtonomiji šole in o poddržavljenju šolskih nadzornikov. Zvezin odbor je bil na skupščini pozvan, da naj proti skrajšanju državljskih pravic na pristojnem mestu protestira in vse potrebno ukrene, da se ta krivica popravi. O podrobnostih bomo še poročali.

○ **Zveza hrvaških učiteljskih društev** je imela 24. avg. v Zagrebu svojo glavno skupščino. Predsedoval je šolski nadzornik Kirin. Zveza šteje 44 društev, ima pa 237.692 kron premoženja.

○ **Za malorusko vseučilišče.** Poslanec dr. Trilovskij je imel v Kosovem shod, na katerem je govoril o političnem položaju in o maloruskem vseučiliškem vprašanju. Na shodu se je sprejela resolucija, v kateri se poziva maloruske poslance, naj z vso energijo započeno akcijo za ustanovitev maloruskega vseučilišča v Lvovu in sicer tako, da se univerza otvori že 1911/12. V slučaju, da bi tega ne mogli doseči, naj vsi od prvega do zadnjega odlože mandate.

Razgled po šolskem svetu.

— **Odredba češkega deželnega šol. sveta.** Deželni šolski svet je izdal odredbo, da se imajo z novim šolskim letom opustiti vse one provizorične paralele, ki vsi provizorični višji razredi na vseh šolah, kjer ne dosega število učenecv 80. Nemško časopisje pravi, da je ta naredba naperjena proti Nemcem. — Kaj bi se zgodilo v tem slučaju z nemško mestno šolo v Ljubljani, ki ima v razredih po šestnajst otrok!

— **Češki šolski shod,** na katerem je govoril državni poslanec Metelka, je sprejel resolucijo, v kateri se preti s češkim šolskim štrajkom po celi Avstriji.

— **Podržavljenje okrajnih šolskih nadzornikov.** Naučni minister grof Stürgkh namerava nastavit okrajne šolske nadzornike kot državne uradnike. Vsem deželnim šolskim svetom je poslal okrožnico, v kateri naglašja, da se hoče naučno ministrstvo baviti z vprašanjem o državnem nameščenju okrajnih šolskih nadzornikov. Službeno stališče in plače se bodo določile po državnih postavodajih, namreč upravnim potom. Podržavljenje se izvede polagama, kolikor bodo pripuščala državna sredstva. V tem smislu se bo morala preosnovati tudi pozvani, naj zbirajo akte in predlagajo ministrstvu, kako izvesti podržavljenje. — Glede na ta odlok bo zanimalo, da ima že Galicija državne okrajne šolske nadzornike. Okrajne šolske nadzornike nameste v IX. činovni razred, naučno ministrstvo poviša gotovo število tudi v VIII. činovni razred. Imenuje jih naučno ministrstvo. Prejšnja službena doba po šolah se všteje v pokojnino. — Predlog o podržavljenju šol. nadzornikov je sprejel tudi občni zbor „Slovanske učiteljske zveze“, kakor to poročamo na drugem mestu.

— **Preganjanje „Svobodne šole“ v Avstriji.** Vsled odloka naučnega ministrstva se bodo morale letos zapreti vse ljudske šole društva „Svobodna šola“, ker se v teh šolah ne poučuje verouk po predpisanih zakonih.

— **Svobodni pouk na Ogrskem.** Na Ogrskem ne bodo po ljudskih šolah od 1. septembra naprej pobirali šolnine in s tem stopi Ogrska v krog civiliziranih dežel, ki nudijo ubožnim državljanom priložnost, da se izobrazijo. Kako nujna je bila ta potreba, se razvidi iz tega, da je na Ogrskem še sedaj tretjina moških, ki ne znajo ne pisati ne čitati. To je pa razumljivo, saj je znašala šolnina do sedaj od 80 do 160 K na leto in večina kmetov, zlasti slovaških in rumunskih, si ni mogla privoščiti tega izdatka. Oni raje niso pošiljali otrok v šolo, kajti šol, kjer ni bilo treba plačati šolnine, je bilo v deželi malo in te so bile redko posejane narodne šole v slovanskem, rumunskem in saksonskem delu Ogrske, ki so jih vzdrževali rodoljubi. Ogrska vlada je pa navadno hitro zaprla te šole, ker so se baje gojile v njih protimadžarske težnje, v resnici pa zato, ker nestrpní Mađjari niso hoteli trpeti, da bi se nemadžarski otroci vzgajali v njih materinem jeziku.

Z gospodarskega polja.

— **Za vinogranike in sadjarje.** Samočište vinske drože za pokipenje vinskega in sadnega mošta se dobivajo tudi letos pri Kmetijsko-kemijskem preiskovališču za Kranjsko v Ljubljani. Cevka s samočistimi vinskimi drožami stane z navodilom o uporabi 25 h, s poštnino in zavojem pa 40 h. Deset cevč stane s poštnino, zavojem in z navodilom o uporabi 3 K 40 h. Znesek se mora plačati naprej, ker se sicer povzame. V plačilo se sprejemajo tudi pisemske znamke. Samočište vinske drože pospešujejo čisto in zanesljivo kipeenje mošta ter povzročajo, da se vino hitro čisti in da dobimo mnogo boljši in prijetnejši vonj in okus. Ena cevka s samočistimi drožami zadostuje za po-

kipenje 5 do 10 hektolitrov vinskega ali pa sadnega mošta. Naročba se mora izvršiti vsaj 5 dni pred uporabo, da se morejo pravočasno in po predpisu nastaviti drože, s katerimi se potem svežeiztisnjen mošt pokipi. — Vsa tozadevna pojasnila daje radovoljno ravnateljstvo kmetijskokemijskega preiskovališča za Kranjsko v Ljubljani.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 1944. Kranjsko. 1—1

Na trirazredni ljudski šoli v Boštanju se razpisuje s tem nadučiteljska služba v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 1. novembra 1910.

Prosilci za stalno nameščenje, ki v kranjski javni službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

O. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 31. avgusta 1910.

Št. 1337. Štajersko. 1—1

V političnem okraju Celje se za sledeče, v II. krajni razred uvrščene ljudske šole razpišejo službe nadučitelja in učiteljice v stalno nameščenje:

1. na trirazredni ljudski šoli na Doberni pri Celju mesto nadučitelja,

2. na novoustanovljeni petrazredni dekliški šoli v Trbovljah 4 mesta učiteljice.

Pravilno opremljene prošnje se naj predpisanim službenim potom vložijo do 30. septembra 1910 pri dotičnih krajnih šolskih svetih.

Okrajni šolski svet v Celju, dne 5. septembra 1910.

prijatelj moj,

51—36

Gre na vsako pot z menoj!

Ker se večkrat z njim krepčam,

Vedno zdrav želod'c imam!

Najboljše krepčilo želodeca!

Sladki in grenki.

Pazite na pristnost!

Posebno na kolodvorih!

Postavno varovano.

Našim rodbinam

priporočamo 52—18

Kolinsko cikorijo

Ljubljanske Benetke so zopet odprte.

17—15 Slav. občinstvu se vljudno priporoča

Kavarna „Prešeren“.

Zagrebski **Franck** **lovarniško znamko**
priporočujemo kot priznana **najboljši** pridaček za kavo!
42. tippat 1910, 11/12

Pozor na dom učiteljic!

Kandidatinje, ki napravijo v Ljubljani maturo ali zrelostni izpit za učiteljice, najdejo ljubeznjiv sprejem jako blizu učiteljskega pri g. A. Glowacki, vdovi rudniškega inženirja v Komenskega ulici št. 14., I. nad, na levo. Tudi drugim damam z dežele vpeljanim potom učiteljic je dom na razpolago za isto ceno (K 120 na dan). Za članice znižane cene. 3-1

Marija Tičar

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 26

priporoča slavnemu učiteljstvu in pisarniškim predstojništvom svojo na novo otvoreno in bogato opremljeno trgovino s popirjem in vsemi šolskimi potrebščinami. 12-9

Svarilo!

Kdor hoče kupiti šivalni stroj, naj se ne da vplivati po oznanilih, ki imajo namen, pod izrabo imena 24-14

Singer

prodajati rabljene stroje, ali pa take, zastarele sistema. Opozorjamo na to, da se naši šivalni stroji ne oddajajo prekupovalcem, temveč se v lastnih prodajalnah prodajajo direktno občinstvu.

Le v prodajalnah, ki imajo takele izobeske, se dobe originalni Singerjevi šivalni stroji.

Singer Co.

delniška družba šivalnih strojev. Kočevje, Glavni trg.

Mal položi dar, domu na oltar!

Rabite sami, priporočajte slovenskemu občinstvu in zahtevajte vedno in povsod edino le

družbeno

10-6 toaletno milo, stearinove in parafinove sveče v korist

Družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani ki jih izdeluje in razpečava

J. Pilnáček,

e. kr. dvorni tovarnar, Kralj. Gradec-Češko.

FRANC SCHÜLLER, Amstetten, N.-A.

pošilja za šole in večje urade tekoči tintni ekstrakt. 1 liter tintnega ekstrakta št. 2 (4 K) da 20 lit. črne šolske tinte à 20 v. 4-3

1 liter železno šiskastega ekstrakta št. 3 (6 K) da 10 litrov prave

Anthrazen-tinte à 60 vin.

Brezplačno priložim: 1 steklenico ekstrakta za 1/4 litra rdeče kovinaste tinte 40 vin.

Ti ekstrakti so tekoči, brez gošče in se dobi, z mrzlo vodo pomešani, takoj rabljivo tinto.

Preizkušeno in priporočeno od mnogih deželnih in okrajnih šolskih društev. — Od 3 litrov dalje poštne prosto. Brez povzeta. Nič ni treba pošiljati danarja vnaprej. Naročila sprejema Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Gratis-vzorec se naroča direktno pri tovarni.

Gričar & Mejač

v Ljubljani, Prešernove ulice 9

priporočata v veliki izbi po najnižji ceni

obleke za gospode in dečke, površnike za gospode in dečke, obleke za otroke, žakete za dame, paleta za dame, plašče za deklice itd. itd.

Nepremočljive pelerine iz lodna ali velblodje dlake (Kamelhaar) v vseh velikostih.

Gg. učiteljem in učiteljicam popust za »Učiteljski konvikt«. 12-9

Sl. krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom

se priporoča za knjižnice

Kraljevič in berač

spisal Mark Twain. Za ljudsko-šolsko mladino prirejena povest.

Cena broš. izv. 40 vin., trdo vez. pa 60 vin.

Naroča se v založni tiskarni Iv. Pr. Lampret v Kranju in v vseh knjigarnah. 3-3

Prva avstro-ogr. c. in kr. priv. ameriška tovarna Cottage-Organs in orgelj-harmonijev. 52-21

Najboljše orgelj-harmonije obeh sistemov izdeluje in pošilja najceneje RUDOLF PAJKA & Komp., Kraljevi gradec št. 133 (Češko).

Zaloge: Dunaj, Praga, Budimpešta.

Harmonije na pendel obeh sistemov in vseh velikosti, z natančno orgeljsko mensuro za cerkve, semenišča in kot orglje za vajo.

Pošilja se poštne prosto do zadnje železniške postaje. Gospodom učiteljem visok rabat. Delna odplačila od 8 K dalje.

Cenovniki gratis in franko.

Modni salon

Ozmec & Vičič

Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 4.

Hotel pri Maliču 12-9

priporoča svojo bogato zalogo damskih in otroških klobukov.

Žalni klobuki vedno v zalogi.

Premierl & Jančar

Ljubljana, Dunajska cesta št. 20.

Lastni izdelki oljnatih barv, lakov, fir-: nežev in steklarskega kleja. ::

Velika zaloga kemičnih in rudniških barv. Barv za umetnike. Vse potrebščine za slikarje in pleskarje. Točna postrežba, cene nizke. Za obilna naročila se priporoča

PREMERL & JANČAR ::

trgovina oljnatih barv na drobno in debelo.

:: Šolske ::

knjige

:: za vse šole ::

v najnovejših odobrenih izdajah ter vse šolske potrebščine v najboljši kakovosti priporoča po zmerni ceni

L. Schwentner

v Ljubljani, Prešernova ul. št. 3.

Poslopje Mestne hranilnice. 4-3

Učiteljska tiskarna

v Ljubljani

R. Z. Z O. Z.

Šolske tiskovine

za šolsko leto 1910/11 so vse pripravljene.

Jele so se že razpošiljati onim šolam, ki so jih dosedaj naročile.

Vsako naročilo se izvrši najvestnejše in kolikor mogoče hitro.

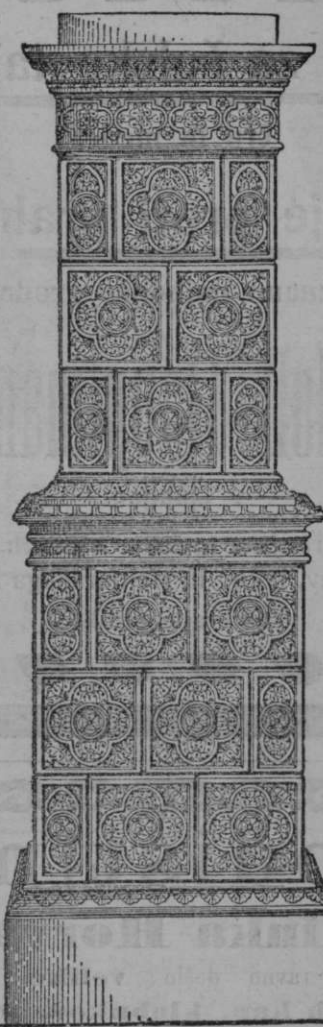
Slavna šolska vodstva, ozir. slavne krajne šolske svete prosimo, da blagovolijo poslati svoja naročila čim prej, da jih moremo izvršiti pravočasno.

Ob začetku šolskega leta je težko ustreči vsem naenkrat!

Svoji k svojim!

10-6

Največja in najstarejša tovarna

lončenih pečij in lončenih izdelkov

A. Drelse

Ljubljana

Priporoča se slavnemu občinstvu in cenjenemu učiteljstvu v naročilo na štedilna ognjišča in peči

preprosto in najfineje izvršene v poljubnih modernih barvah in vzorcih kar najbolj strokovnjaški, zanesljivo in trpežno po najnižjih cenah. Zupniščem, samostanom in šolam znaten popust. — Mnogo-krat odlikovan. — Ilustrovani ceniki so na razpolago. 46-31

V Učiteljski tiskarni je izšla in se dobiva priročna knjiga za učitelje

Zgodovinske učne slike za višjo stopnjo ljudskih šol.

Priredil Fran Marolt, učitelj na III. m. d. ljudski šoli v Ljubljani.

Cena 2 K, s poštino 20 vin. več.

Lepo in pregledno knjigo priporočamo vsemu učiteljstvu.

10-4

Lak za šolske table

črn in medel

: Olje proti prahu :

priznано najboljšę prodaja

Adolf Hauptmann

v Ljubljani.

Prva kranjska tovarna oljnatih barv, firnežev, lakov in steklarskega kleja.

Zahtevajte cenike! 52-29

Modistinja

Minka Horvat

priporoča ravno došlo **veliko izbiro** športnih kap, klobukov, praznih oblik in vse potrebščine za modiste in stinje po najnižji ceni.

Sv. Jakoba trg. Bahovčeva hiša.

Avgust Agnola

Ljubljana, Dunajska cesta 13

priporoča svojo bogato zalogo 52-35 stekla, porcelana, svetilk, okvirov, šip itd. Tintnike za šolske klopi, kakor tudi aparate za fizikalne poizkušnje. Prevzema vsa v to stroko spadajoča dela.

Nizke cene elegantna oblika velika trpežnost

so lastnosti, ki jih ima

! obuvalo !

češke trrdke

V. Havel v Blatni

(Južno Češko). 52-20

Cenik, v katerem je navedeno podrobno navodilo za jemanje mere, pošljem takoj franko. Definitivnim učiteljem dovoljujem na . . . željo male mesečne obroke. . .

Nepriležno blago rad zamenim!

Poprave črevljev se izvršujejo kar najskrbneje.

Odlikovana 38-23

Prva kranjska tvornica klavirjev

Ljubljana, Hilšerjeva ulica št. 5 blizu Gradišča

Rudolf A. Warbinek

priporoča svoje prve vrste, za vsa podnebja solidno narejene pianine, klavirje in harmonije tudi samoljalne za gotov denar, na delna odplačila ali naposodo. Poprave in uglaševanja se izvršujejo točno in najeeneje.

Največja tvornica na jugu Avstrije.

Jamstvo 6 let. Eksport v vse dežele.

J. Jax

Ljubljana

Dunajska cesta

Šivalni stroji, kolesa in pisalni stroji.

46-31

Jernej Bahovec

trgovina s papirjem

poleg Prešernovega spomenika

priporoča slavnemu učiteljstvu in drugemu občinstvu svojo bogato zalogo

šolskih potrebščin, papirja, zvezkov,

šolskih knjig, pisalnega in risalnega

orodja, umetnin, trgovskih knjig, raz-

glednic itd.

26-19

52-83

Za šolsko mladino

že prispele moderne obleke, površniki, športne suknje in pelerine za dečke, kakor tudi za deklice, najnovejša konfekcija.

Pošilja se tudi na izbiro na deželo. Cene jako nizke.

Angleško skladišče oblek

O. BERNATOVIČ

52-24

Ljubljana, Mestni trg šte. 5.

35-29

Kamnoseški izdelki iz marmorja za cerkvene in pohištvene oprave spominki iz marmorja, granita ali sijena, apno živo in ugašeno se dobi pri

ALOJZIJU VODNIKU

= Ljubljana =
Kolodvorska

kamenarskem mojstru

= ulica =

Modna in športna trgovina

Modna in športna trgovina

Svilnato blago, baržuni, pliši in tenčice, čipkasto blago, čipke, vložki, svilnate vezenine, Jabots, fichus, damski ovratniki in kravate, svilnati in baržunasti trakovi, pozamentirja, porte, žnore, resice, krepince, krepki in flori za žalovanje.

Serpe iz svile in čipk.

Oprava za novorojenčke, posteljne podloge in odeje za vozičke, sukanec za šivanje, pletenje in vezenje. Dišave, mila in ustna voda. Narodne vezenine, zastave, trakovi in znaki i. t. d. 52-34

P. MAGDIĆ, LJUBLJANA

Nasproti glavne pošte.

Perilne, volnene in svilnate

bluze

spodnja krila iz batista, klota, listra in svile, hišne halje, predpasniki, vse vrste damskega perila, moderci, pasovi, rokavice, domači čevlji, galoše, nogavice, solčniki, dežniki, strikane jope, čepice in gamaše za šport, žepni robci, kopalno perilo.

Posebni oddelek v I. nadstropju za **damske klobuke, slamnike**, oblike in vse nakitne predmete za klobuke, pajčolani, **kitničarija** in delavnica za moderniziranje klobukov, žalni klobuki vedno na skladišču i. t. d.

Oddelek za gospode:

Klobuki, cilindri, slamniki, čepice.

Srajce, spodnje hlače, spalne srajce, predprsniki, ovratniki, zapestnice, žepni robci, nogavice, rokavice, kravate, naramnice, podveze, dr. Jagrovo zdravstveno perilo, dežniki, dežni plašči, galoše, gamaše, odeje za potovanje, palice, ščetke za obleko, lase in zobe. Za turiste: pelerine, nahrbtnike, dokolenice, gamaše, plezalni čevlji, palice, vrvi, cepini, dereze, aluminijeve posode, thermos. **Potrebščine za sankanje, tenis in lovce.** — Sokolske potrebščine.

Nasproti glavne pošte.

Učiteljska tiskarna priporoča sledeče knjige:

Učne načrte za Kranjsko za eno- in dvorazrednice po	K	—50
od tri- do osemrazrednice po		—60
Načela za obči načrt ponavljalne šole		—25
Cesarska pesem, čveteroglasna		—14
Brunet, Telovadba, najnovejša izdaja	4-	—
Adamič, Slava cesarju Francu Jožefu I.	4-	—
Besedilo k Adamičevi spevoigrri		—10
Štupar, O prvinah in spojinah	1-50	
Dr. E. Bretl, Kako si ohranimo zdrave in trdne zobe		—20
Izvršilni predpis k dok. šol. in uč. redu	1-20	
Učit. pokojninski zakon za Kranjsko		—20

Mladinski spisi:

A. Rapè: Mladini I.	1-
J. Slapšak: Spisi Mišjakovega Julčka I.	1-
E. Gangl: Zbrani spisi za mladino I. . .	1-
A. Rapè: Dane	1-

Telefon št. 118.

Poštna hranilnica št. 76.307.

Učiteljska tiskarna

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče št. 4 Ljubljana Gradišče št. 4

priporoča sl. krajnim šol. svetom, šol. vodstvom in učiteljstvu

uradne tiskovine iz svoje zaloge

Ceniki se pošiljajo zastonj in franko. Tudi vse tiskovine za županstva ima tiskarna v zalogi.

Tiskarna sprejema vsa v tiskarsko in litografsko stroko spadajoča dela ter jih izvrši točno, okusno in po solidnih cenah.

Tiskanje muzikalij in časopisov.

Učiteljska tiskarna priporoča sl. šol. vodstvom in gg. učiteljem razun vseh najnovejših tiskovin za ljudske in meščanske šole posebno:

Razne napise na lepenki. Vse vrste poštnе tiskovine za šolsko uporabo. Vse uradne in vse knjigovodstvene tiskovine za obrtno-nadaljevalne šole, prirejene po strok. učit. g. H. Podkrajšku. Vse tiskovine za **otroške vrtce**. Razne mape za uradne spise, za šol. matico iz posameznih listov, za zbirko normalij itd. **Spominske liste** za dečke in deklice, izdane od Slovenske šolske matice. **Podkladke**, ovojni papir, pivnik, pi-semški papir za šolsko uporabo.